

Έφηβοι: πείθουμε ή επιβάλλουμε;

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Η εφηβεία, για όσους έχουμε παιδιά στην ηλικιακή αυτή περίοδο ή ασχολούμαστε μαζί τους ως εκπαιδευτικοί,

αποτελεί μία γενικά απρόβλεπτη χρονική περίοδο. Όσες σχηματοποιήσεις και ψυχολογικές τυποποιήσεις και να γίνουν, κατά τη γνώμη μας, μπορούν να περιγράψουν με αρκετή πληρότητα μόνο την σωματική πλευρά της. Κι αυτό διότι ως προς τα υπόλοιπα στοιχεία της, ο κάθε έφηβος την περνά με το δικό του τρόπο. Η εφηβεία είναι μια μεταλλαγή (Φρ. Ντολτό). Είναι ουσιαστικά ο τερματισμός του παιδικού σταδίου της ανθρώπινης ύπαρξης και το πέρασμα στην ενηλικίωση. Η εφηβεία δεν μπαίνει σε καλούπια. Μπορεί να καταγράφονται συμπτώματα, όπως η ενασχόληση με το σώμα, η αμφιθυμία, η οποία γίνεται ενίοτε εσωστρέφεια, η δίψα για επικοινωνία και παρέα, μία κάποια αντιδραστικότητα στις νόρμες και τους κανόνες του σπιτιού, του σχολείου και της κοινωνίας, μία αίσθηση απόρριψης του σύμπαντος και των αξιών, ωστόσο όλα αυτά τα στοιχεία, τα οποία παλαιότερα τα συναντούσαμε πιο συστηματικά, σήμερα, κατά τη γνώμη μας, δεν μπορούν να οριοθετήσουν ξεκάθαρα την εφηβεία. Είναι καταστάσεις οι οποίες ξεπερνούν την χρονική ηλικία των 12 έως 18 ετών, κατά την οποία θεωρούμε ότι ξεκινά, διαμορφώνεται και ολοκληρώνεται αυτό το στάδιο.

Το βλέπουμε στο σπίτι μας. Το βλέπουμε στη σχολική τάξη, στην οποία έχουμε να κάνουμε αποκλειστικά με εφήβους. Άλλοι είναι προσαρμοσμένοι στις απαιτήσεις

του σχολείου. Έχουν διάθεση να παλέψουν να μάθουν. Υπακούουν και αποδέχονται τους κανόνες. Χαίρονται να είναι στην παρέα της σχολικής τάξης. Άλλοι βαριούνται. Χωρίς να λειτουργούν επαναστατημένα, το βλέπουμε ξεκάθαρα ότι το μυαλό τους είναι αλλού. Όχι όμως σε μια ρομαντική ονειροπόληση, αλλά, όπως λέμε στη γλώσσα της Εκκλησίας, σε έναν κυκεώνα λογισμών. Στο τι έκαναν την προηγούμενη μέρα. Στο τι θα κάνουν στο διάλειμμα. Στον δικό τους κόσμο, με μια λέξη. Άλλοι πάλι λειτουργούν αντιδραστικά. Προσπαθούν να ξεγλιστρήσουν από την διαδικασία της μάθησης, να μιλήσουν με τον διπλανό τους, να οργανώσουν την πλάκα τους, να υποτιμήσουν και, συνειδητά ή ασυνείδητα, να δείξουν στον καθηγητή και τον συμμαθητή τους ότι δεν υπάρχει ουσιαστικά γι' αυτούς, έχοντας ήδη αποδομήσει στην ψυχή τους όχι μόνο το σχολείο ως εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά την όλη συνάντηση με μεγαλύτερους και συνομηλίκους.

Κριτήριο της σύγχρονης εφηβείας κατά τη γνώμη μας είναι «το εγώ» και μόνο αυτό. Και είναι κατ' αρχήν υγιής αυτή η θεώρηση. Άλλωστε, η εφηβεία είναι το πέρασμα του ανθρώπου σ' αυτό που ονομάζουμε αγώνας για την κατάκτηση της ταυτότητας. Να βρει ποιος είναι και τι θέλει. Με ποιο σκοπό θα πορευτεί στη ζωή του, κρίνοντας τον κόσμο και τις συνθήκες στις οποίες ζει. Μόνο που το σύγχρονο «εφηβικό εγώ» δεν λειτουργεί με θόρυβο. Με γνώση και άποψη. Είναι ένα «εγώ» κρυφό, αδιόρατο, δύσκολο στο ουσιαστικό άνοιγμα. Οι περισσότεροι έφηβοι δεν μπορούμε να γνωρίζουμε τι θέλουν και τι σκέπτονται. Ενίοτε δεν μπορούμε να μιλήσουμε την γλώσσα τους. Δεν ξέρουμε σε ποια γλώσσα να τους μιλήσουμε.

Παλαιότερα, υπήρχε η γλώσσα της ιδεολογίας. Του οραματισμού. Της κριτικής του κόσμου και της ανάγκης για το χτίσιμο μιας άλλης κοινωνίας. Ή, έστω, της συντήρησης των παραδοσιακών δομών, με γνώμονα την ατομική αυτάρκεια και την κοινωνική γαλήνη. Παλαιότερα υπήρχε η γλώσσα της θρησκείας. Η αναφορά δηλαδή σε σταθερές αξίες, μεταφυσικού προσανατολισμού, οι οποίες έβαζαν τους νέους σε πυξίδα ζωής. Παλαιότερα υπήρχε το όραμα της πολιτικής. Το όραμα της παιδείας που θα έφερνε εργασία. Το όραμα της παρέας και των σχέσεων που αποτελούσαν αφορμή για μοίρασμα, αγάπη και πόνο, δοκιμή ζωής και ταυτόχρονα, καταξίωσης. Όχι ότι έλειπαν τα προβλήματα και οι δύσκολες συμπεριφορές. Υπήρχε όμως μία γλώσσα, η οποία μπορούσε να γίνει γέφυρα επικοινωνίας. Ήταν η σταθερότητα του πλαισίου αξιών. Αυτό που ονομάζαμε «χάσμα γενεών».

Το εφηβικό «εγώ» διαμορφωνόταν κυρίως μέσα από τις επιδράσεις του έξω κόσμου. Ο έφηβος καλούνταν να συνδυάσει τις οικογενειακές αξίες με τις επιδράσεις των γλωσσών του κόσμου και να κοινοποιήσει τις επιλογές του τόσο στους μεγαλύτερους όσο και στους συνομηλίκους του. Ασχέτως αν μιλούσε αυτές τις γλώσσες ή όχι, υιοθετώντας τες, το «εγώ» του περνούσε μέσα από μία πιο

συλλογική πορεία έκφρασης και ζωής. Η εφηβεία ήταν κυρίως εξωστρέφεια, η οποία διαμόρφωνε την ταυτότητα του «εγώ», τον έσω άνθρωπο. Η περίοδος του Λυκείου μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80 ήταν μία μαχητική περίοδος. Ο έφηβος πήγαινε στο πανεπιστήμιο ή έβγαινε στη ζωή έχοντας διαμορφώσει, κατά το μάλλον ή ήττον, την άποψή του για τον κόσμο και τη ζωή. Πήγαινε στο Πανεπιστήμιο για να εφαρμόσει τις ιδέες του και να χαρεί και προσωπικά και συλλογικά τον εαυτό του και το «εγώ» του.

Εννοείται ότι τίποτε από όλα αυτά δεν χάθηκε σήμερα. Έχουμε όμως αλλαγή μορφής στην σύγχρονη εφηβεία. Δυσκολευόμαστε πολύ να βρούμε εφήβους με τους οποίους θα συζητήσουμε με ειλικρίνεια. Δεν έχουμε κιόλας και δεν έχουν χρόνο. Και όταν ο χρόνος περισσεύει, θριαμβεύει στην εφηβική ζωή η εικόνα. Είτε μέσω της τηλεόρασης είτε μέσω του υπολογιστή είτε μέσω του κινητού, η συζήτηση και τα ερεθίσματα του έξω κόσμου παραμένουν αρκετά άγνωστο σε μας τους μεγαλύτερους πόσο επηρεάζουν τους εφήβους. Γιατί τους επηρεάζουν. Μόνο που οι έφηβοι δεν μαθαίνουν σήμερα την γλώσσα της ιδεολογίας, αλλά περισσότερο την γλώσσα της διασκέδασης. Κέντρο του κόσμου είναι η εικόνα του εαυτού τους. Οι προτιμήσεις τους. Μία ματιά στο Facebook είναι αρκετή. Ανεβάζουν φωτογραφίες, τραγούδια, βίντεο, είτε με τους ίδιους είτε με πρότυπα και γεγονότα που τους ενδιαφέρουν, ενώ δεσπόζουν τα σχόλια «Μου αρέσει»- «Δεν μου αρέσει» από την παρέα τους. Τα περιμένουν τη στιγμή που τα ανεβάζουν. Έχουν τον νου τους. Οι έφηβοι λειτουργούν διαδικτυακά και εικονικά.

Αυτός ο τρόπος κάνει το εφηβικό «εγώ» εντελώς ατομοκεντρικό. Ο έφηβος σκέφτεται ότι η αναγνώρισή του δεν έρχεται επειδή πετυχαίνει κάτι ξεχωριστό στη ζωή του, παίρνει καλούς βαθμούς, παίρνει πτυχία, έχει επιτυχίες στον αθλητισμό και τις δραστηριότητές του. Η αναγνώριση έρχεται όταν οι άλλοι συζητούν για εκείνον. Βλέπουν τις φωτογραφίες του. Αποδέχονται την μουσική που του αρέσει. Απαντούν στα σχόλιά του, όπως κι εκείνος στα δικά τους. Η αναγνώριση έρχεται όταν μπορεί να πετυχαίνει να είναι το επίκεντρο της παρέας. Κανείς δεν συζητά για τις ιδέες του. Δεν ενδιαφέρουν άλλωστε, ούτε καν εμάς τους μεγαλύτερους. Στην ίδια εικονική λογική λειτουργούμε κι εμείς. Δεν μας ενδιαφέρουν οι ιδέες, αλλά μόνο τα συμφέροντα και η κατ' όψιν κρίση.

Αυτή η στάση ζωής στην ουσία απομονώνει τους εφήβους στον δικό τους κόσμο. Από την μία αυτό είναι φυσιολογικό. Από την άλλη τους στερεί την δυνατότητα να χτίσουν ουσιαστική άποψη για τη ζωή. Να νιώθουν τι τους πληγώνει και τι τους ευχαριστεί. Να μπαίνουν στη θέση του άλλου, όταν τον απορρίπτουν, τον ειρωνεύονται, τον περιθωριοποιούν. Όταν δηλαδή τον πληγώνουν. Και γίνονται σκληροί οι έφηβοι. Άλλοτε δεν ανοίγονται γιατί νιώθουν ανασφάλεια. Άλλοτε

ανοίγονται μόνο εκεί που αισθάνονται δυνατοί. Και οι περισσότεροι δεν έχουν ουσιαστική επικοινωνία ούτε με τους γονείς ούτε με τους δασκάλους.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα, κατά τη γνώμη μας, έχει να κάνει με την απουσία ενδιαφέροντος γι' αυτό που ονομάζουμε «ψυχή». Και δεν μιλάμε μόνο από την θεολογική όψη του πράγματος. Μιλούμε για τον κόσμο των συναισθημάτων. Μέσα στο θρίαμβο της εικόνας τα συναισθήματα κρύβονται. Δεν ξέρουμε τι πληγώνει και τι τους ωθεί να πληγώνουν. Αλλά και σ' αυτόν το δρόμο γίνονται μιμητές μιας κοινωνίας και ενός πολιτισμού που αποδέχεται σιωπηλά την βία, την χρήση των σωμάτων ως υποκατάστατο του έρωτα και της αγάπης, το δικαίωμα στην ιδιοτέλεια αντί για τον συλλογικό προσανατολισμό.

Γι' αυτό και η στάση ζωής των σύγχρονων εφήβων πηγάζει μέσα από τον κόσμο στον οποίο εμείς οι μεγαλύτεροι έχουμε επενδύσει. Γιατί κι εμείς δεν εκφράζουμε με ειλικρίνεια τα συναισθήματά μας απέναντι στα παιδιά μας ούτε και απέναντι στους εαυτούς μας. Δεν είμαστε σε θέση να ακούσουμε τα παιδιά μας, είτε γιατί δεν έχουμε χρόνο, είτε γιατί φοβόμαστε τι θα προκύψει, είτε γιατί νομίζουμε ότι όλα μπορούν να προχωρήσουν με τον αυτόματο πιλότο. Άλλωστε, πώς να εξηγήσουμε έναν κόσμο που πορεύεται με τόσες δυσκολίες και που γυρίζει όχι μόνο οικονομικά, αλλά και κοινωνικά σε ένα παρελθόν από το οποίο κάναμε τα πάντα για να ξεφύγουμε;

Εδώ έρχεται και ένα άλλο σημείο στο οποίο εμείς οι μεγαλύτεροι καλούμαστε να κάνουμε την αυτοκριτική μας. Νιώθουμε ενοχές και για τον κόσμο στον οποίο μεγαλώνουμε τα παιδιά μας, αλλά και για το ότι δεν μπορούμε να είμαστε ίσως οι ιδανικοί γονείς. Αυτοαπορροφημένοι από το δικό μας εγώ, από τα δικά μας δικαιώματα, από την αίσθηση ότι κατέχουμε την αλήθεια, διαπιστώνουμε κάποια στιγμή ότι τα παιδιά μας μάς κρύβουν το αληθινό τους πρόσωπο. Ενώ μπορεί να γνωρίζουμε πόσους φίλους έχουν στο Facebook, δε γνωρίζουμε αληθινά τι αισθάνονται τόσο για μας όσο και για εκείνους. Και είμαστε πρόθυμοι να τα δικαιολογήσουμε για τις επιλογές τους ή να φορτώσουμε στους εαυτούς μας την ευθύνη, χωρίς να δούμε αληθινά με ποιους κανόνες θα έπρεπε όλοι να συμπορευόμαστε, μικρότεροι και μεγαλύτεροι, προκειμένου να γνωρίζουμε πού παρεκτρεπόμαστε και πού προχωρούμε ικανοποιητικά.

Χρησιμοποιούμε την έννοια «κανόνας», όχι με την έννοια της επιβολής, αλλά με την έννοια του «ορίου». Δεν έχουμε κατασταλάξει ως κοινωνία και αυτό αποτυπώνεται και στην πραγματικότητα της οικογένειας και της εκπαίδευσης τι είναι συλλογικά αποδεκτό και τι όχι ως το όριο στο οποίο θα πρέπει να επενδύσουμε. Θέλουμε να υπάρχει σεβασμός σε μια ιεραρχία στη ζωή μας ή προτιμούμε ο καθένας να κερδίζει από μόνος του το σεβασμό; Θέλουμε να

επιβραβεύονται αυτοί που αξίζουν ή προτιμούμε όλοι να μπαίνουν στο ίδιο καζάνι, γιατί μας αρέσει να εκτιμούμε την προσπάθεια ή επειδή θεωρούμε ότι η όποια σύγκριση στην ουσία θα υποτιμήσει την διαφορετικότητα του καθενός; Είμαστε πρόθυμοι να αποδεχθούμε για τους εαυτούς μας και τα παιδιά μας συνέπειες, όταν ξεπερνούμε κάποια όρια ή προτιμούμε να δικαιολογούμε και να δικαιολογούμαστε; Θέλουμε να μπαίνουμε στη θέση του άλλου ή προτιμούμε να είμαστε ευχάριστοι στον εαυτό μας; Είμαστε αποφασισμένοι να μην κάνουμε υποχωρήσεις όταν νιώθουμε ότι θα βλάψουμε αυτόν που τις ζητά ή έχουμε ηττηθεί στο πρώτο παράπονο, στην πρώτη γκρίνια, στην πρώτη επιμονή, στην πρώτη αποδοκιμασία; Αλλιώς, πόσο είμαστε έτοιμοι να υποστούμε προσωπικό κόστος σε μία σχέση, είτε αυτή είναι γονεϊκή, είτε εκπαιδευτική, είτε κοινωνική;

Αν αυτό στο συλλογικό μας βίο εκφράζεται μέσα από τη σύγχυση τι είναι δημοκρατικό και τι όχι, τι είναι ακραίο και τι μετριοπαθές, τι είναι δικαίωμα και τι το ξεπερνά, στην ανατροφή των παιδιών και στη σχέση μαζί τους, ιδίως κατά την περίοδο της εφηβείας, το πρόβλημα των ορίων γίνεται εντονότερο. Κι αυτό ακριβώς γιατί το όριο έχει και κόστος. Και αυτό μας δυσκολεύει, όχι μόνο λόγω του χαρακτήρα, των βιωμάτων από το δικό μας παρελθόν, των δεδομένων της εποχής μας, αλλά και από την απουσία εμπιστοσύνης που μας χαρακτηρίζει. Δεν νιώθουμε έτοιμοι να εμπιστευτούμε το σχολείο, όπως και την Εκκλησία, την πολιτική, την κοινωνία, έχοντας μεγεθύνει μέσα μας την αίσθηση της αποτυχίας, πραγματικής ή κατασκευασμένης, που διαχέεται συνολικά από έναν υφέρποντα λαϊκισμό, τόσο των ΜΜΕ όσο και της δικής μας ενίοτε άγνοιας. Και η εμπιστοσύνη δεν έχει να κάνει μόνο με τον θεσμό. Αναφέρεται κυρίως στα πρόσωπα.

Δεν έχουμε τον χρόνο να γνωρίσουμε τους εκπαιδευτικούς, να παρακολουθήσουμε τι προσφέρουν και τι ζητούν από τα παιδιά μας, αλλά ακόμη κι αν αυτό συμβαίνει είναι εύκολο να βάλουμε ετικέτες σ' αυτούς. Το κάναμε οι ίδιοι όταν ήμασταν έφηβοι. Λέγαμε ότι αυτός είναι σκληρός, αδιάφορος, απαιτητικός, αυστηρός, ανίκανος να επιβληθεί ή να διδάξει, άδικος, προβληματικός. Είναι καιρός όμως να θυμηθούμε και το τελικό αίσθημα που μας άφηνε το μάθημα το οποίο γινόταν και το πρόσωπο του καθηγητή με το οποίο είχαμε συνδέσει το μάθημα αυτό. Πόσο αισθανθήκαμε ότι μάθαμε και ωφεληθήκαμε με τον τάδε ή τον δείνα τρόπο, από το τάδε ή το δείνα πρόσωπο, πέρα από χαρακτηρισμούς, και να ξαναχτίσουμε στην ψυχή μας την δυνατότητα να δούμε το δάσος της μάθησης, που είναι η γνώση, η καλλιέργεια της συνεργασίας και της συντροφικότητας, αλλά και ο εφοδιασμός με ικανότητες που θα πάνε τα παιδιά μας στο επόμενο βήμα. Αυτό δεν γίνεται χωρίς εμπιστοσύνη στα πρόσωπα. Δε γίνεται και χωρίς το κόστος των ορίων.

Τα όρια όμως έχουν να κάνουν και με την εμπιστοσύνη στον εαυτό μας που τα

θέτει. Τα όρια δείχνουν την απόφασή μας να έχουμε σχέδιο για την ανατροφή και κηδεμονία των παιδιών μας, σταθερότητα και ικανοποιητική αυτοεκτίμηση. Ότι δηλαδή γνωρίζουμε τι θέλουμε για την οικογένειά μας. Αν το σχολείο έχει ένα συγκεκριμένο πλαίσιο στο οποίο καλείται να κινηθεί, τόσο μαθησιακά όσο και κοινωνικοποιητικά, στο σπίτι μας τα όρια έχουν να κάνουν με τον εαυτό μας και τον/την σύντροφό μας. Οι δύο γονείς καλούνται να αποφασίζουν τι θέλουν και τι επιτρέπουν στο παιδί τους και αυτό δεν μπορεί να σταματήσει στην εφηβεία. Εκεί πρώτα απ' όλα χρειάζεται να καταλάβουμε ότι τα παιδιά μας έχουν αρχίσει να μεγαλώνουν και δεν μπορούμε να λειτουργούμε με έναν υπερβολικό παρεμβατισμό. Όμως εκεί κι αν χρειάζεται να υπάρχει ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, στο οποίο ο έφηβος να νιώθει ότι μπορεί να κινηθεί και που να διαπιστώνει ότι είναι όσο το δυνατόν πιο δίκαιο για την ηλικία, τις δυνατότητες, την εμπιστοσύνη που καλείται να δείξει στους γονείς του. Και η εμπιστοσύνη χτίζεται όταν οι γονείς έχουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και την αποστολή τους. Όταν θεωρούν ότι δεν πρέπει να φοβηθούν να εφαρμόσουν τις αντιλήψεις τους για τον προσανατολισμό των παιδιών τους, αλλά και να αλαφρύνουν την πίεση καθώς τα παιδιά πλέον επιλέγουν ή θέλουν να επιλέγουν τον τρόπο της περαιτέρω πορείας.

Πρωτίστως η εφηβεία χρειάζεται πειθώ. Και για να πείσουμε τα παιδιά μας, χρειάζεται να έχουμε πείσει τους εαυτούς μας και τον/την σύντροφό μας ότι η επιλογή που μπορούμε και θέλουμε να δώσουμε στους εφήβους μας είναι αυτή που, κατά τη γνώμη μας, θα τους βοηθήσει να δούνε καθαρότερα τη ζωή. Όχι μόνο στο ζήτημα της διασκέδασης ή των διαπροσωπικών σχέσεων, αλλά και στο ζήτημα της προόδου τους. Χρειάζεται οι έφηβοι να πειστούν να μην σπαταλήσουν τα όποια τάλαντά τους. Κι εδώ είναι το δύσκολο. Ως γονείς βλέπουμε τις ικανότητες των παιδιών μας, άλλο αν κάποτε δεν θέλουμε να παραδεχτούμε μέχρι πού φτάνουν. Και βεβαίως μπορούμε να παροτρύνουμε έναν έφηβο να προχωρήσει, να παλέψει, να πετύχει περισσότερο από όσα φαίνεται ότι μπορεί. Να μην περιορίζουμε δηλαδή τις ευκαιρίες. Όμως χρειάζεται και ρεαλισμός και να λαμβάνουμε υπόψιν τι αληθινά θέλει και σε ποιον και πόσο κόπο είναι αληθινά διατεθειμένο ένα παιδί να προχωρήσει, προκειμένου να πετύχει αυτό που θέλει. Από την άλλη, πόσο έχουμε κατά νουν τον προβληματισμό ότι δεν αρκεί ένα «διάβασε» ή ένα «τόσο μπορεί το παιδί μου», αλλά χρειάζεται να ασχοληθούμε σε προσωπικό επίπεδο, συζητώντας μαζί του, τι αληθινά θα το ικανοποιήσει. Πού είναι η κλίση του. Ποιες δυνατότητες να το στηρίξουμε σ' αυτή την κλίση έχουμε. Γιατί από ένα σημείο και μετά, ο έφηβος δεν θέλει να αναλάβει την ευθύνη για την ζωή του, αρκούμενος στην καταγγελία ή την ραθυμία ή την σπατάληση του χρόνου του, βέβαιος ότι δεν ακολουθεί τον δρόμο που πρέπει ή τον δρόμο που θα του δώσει χαρά.

Χρειάζεται οι έφηβοι να πειστούν ότι η διασκέδαση δεν μπορεί να βλάπτει την ζωή

τους. Να τους κάνει να σπαταλούν δυνάμεις. Να τους ρίχνει σε περιπέτειες όπως το αλκοόλ, το τσιγάρο ή και τα ναρκωτικά. Ότι είναι διαφορετικοί από άλλους που δεν έχουν κανένα όριο. Επιτέλους, δεν είναι κακό να μεγαλώνουμε τα παιδιά και τους εφήβους μας τονίζοντάς τους ότι έχουν άλλα χαρίσματα και άλλη προσωπικότητα από αντίστοιχα παιδιά και εφήβους με τους οποίους συναντιούνται στο σχολείο και τη ζωή. Ότι το γεγονός πως πρέπει να ενταχθούν στην κοινωνία και στην παρέα δεν συνεπάγεται την άρνηση της προσωπικότητας και της διαφορετικότητας σε σχέση με τους άλλους. Ότι αληθινό νόημα έχει η ένταξη όταν ο καθένας μπορεί αν σεβαστεί την διαφορετική άποψη, την αξιακή τοποθέτηση, τις διαφορετικές οικογενειακές καταβολές του άλλου.

Χρειάζεται οι έφηβοι να πειστούν ότι υπάρχουν κάποιιοι που πετυχαίνουν να κερδίσουν από μόνοι τους το σεβασμό, αλλά αυτό δεν δικαιολογεί την απάνθρωπη συμπεριφορά προς όσους δεν έχουν τέτοια ικανότητα. Και αν οι καθηγητές έχουν τους κανόνες και τα όρια του σχολείου που εν μέρει τους προφυλάσσουν, οι συμμαθητές και οι γονείς έχουν ως μόνη προφύλαξη το αξιακό υπόβαθρο των ίδιων των μαθητών. Σεβασμός δεν σημαίνει φόβος. Σεβασμός δεν σημαίνει πειθαρχική επιβολή. Σεβασμός σημαίνει ικανότητα αγάπης. Σημαίνει ευγένεια ψυχής και καλοσύνη.

Χρειάζεται οι έφηβοι να πειστούν ότι η εικονική πραγματικότητα είναι ένα ωραίο παιχνίδι και μία μοντέρνα πρακτική διασκέδασης και αποδοχής, όμως η ίδια η ζωή δεν θα επιτρέψει στο εικονικό παραμύθι να δώσει αναγνώριση και ευτυχία. Αντίθετα, η ικανότητα του ανθρώπου να ανοίγεται, να αγαπά, να συζητά, να προσφέρει και να προσφέρεται, να δημιουργεί, να παλεύει είναι ό,τι θα του δώσει αληθινή αναγνώριση. Και όλα αυτά χρειάζονται κόπο. Δεν είναι τόσο απλά όσο το πέρασμα μιας φωτογραφίας από το κινητό στον λογαριασμό του Facebook.

Πειθώ σημαίνει διάλογος. Σημαίνει χρόνος που αφιερώνεται στους εφήβους. Σημαίνει υπέρβαση του ατομοκεντρικού «εγώ» και του αφήματος των εφήβων στο δικό τους κόσμο και απόπειρα να χτίσουμε γέφυρες επικοινωνίες. Και χτίζεις ακούγοντας είτε τον λόγο είτε την σιωπή των εφήβων, γιατί κι εκείνη μιλά. Ενίοτε πιο ηχηρά. Παράλληλα, η πειθώ και ο διάλογος έρχονται να καταδείξουν ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, στο οποίο καλούμαστε να κινηθούμε. Ας μην το φοβηθούμε. Ας μην φοβηθούμε τη γκρίνια των παιδιών μας. Ας λειτουργήσουμε παράλληλα στη γραμμή της εμπιστοσύνης προς αυτά, αλλά και της δικής τους αξιοπιστίας πάνω σε όσα καλούνται να πετύχουν. Γιατί χωρίς να προχωρούν σε ό,τι καλούνται να αγωνιστούν, όπως τα μαθήματα, η αξιοπρέπεια και ο σεβασμός, αλλά και οι όλες δραστηριότητές τους, δεν μπορούν να θεωρούν τους εαυτούς τους αξιόπιστους.

Και η επιβολή; Αν η πειθώ δεν μπορεί να οδηγήσει σε ικανοποιητικά αποτελέσματα,

τότε τι κάνουμε;

Ενίοτε χρειάζεται και η επιβολή. Όταν ο έφηβος δεν μπορεί ή δεν θέλει να τηρήσει τα όρια, στα οποία καλό είναι να προηγείται συζήτηση και να υπάρχει σταθερότητα στην χάραξή τους, τότε είναι ανάγκη οι γραμμές να επιβληθούν. Όχι με αυταρχισμό ή με ένταση, αλλά με σταθερότητα και χωρίς ευμετάβоло στις αποφάσεις μας. Η σπουδαία ψυχολόγος και ψυχοθεραπεύτρια Φρ. Ντολτό αναφέρει ότι οι έφηβοι χρειάζονται μία «ευφυή αυταρχικότητα», δηλαδή ένα ξεκαθάρισμα του πλαισίου με ωραίο και έξυπνο τρόπο, όχι με βία, αλλά με πρόκληση στους ίδιους να κερδίσουν αυτό που θέλουν λειτουργώντας δημιουργικά. Είναι, εξάλλου, σπουδαίο να γνωρίζουμε ποιος είναι ο τελικός μας στόχος και να έχουμε δεύτερη γραμμή άμυνας πάνω σ' αυτό, παρά να εμφορούμαστε από έναν μαξιμαλισμό, ο οποίος θα αποβεί ανεφάρμοστος. Το να έχουμε υπερβολικές απαιτήσεις, με αποτέλεσμα να είναι βέβαιο ή ότι θα καταπιέσουμε ή ότι θα ηττηθούμε, μη μπορώντας να τις εφαρμόσουμε, δεν ωφελεί.

Η επιβολή συνδέεται με τις ποινές, οι οποίες δεν μπορεί να έχουν να κάνουν με τη βία. Η στέρηση προνομίων, εξόδων, δυνατότητας χρήσης του ηλεκτρονικού υπολογιστή για συγκεκριμένο και ρεαλιστικά προγραμματισμένο διάστημα αποτελούν τρόπους που μπορούν να λειτουργήσουν παιδαγωγικά. Απαραίτητη προϋπόθεση η συναίνεση των δύο γονέων, αλλά και ο διάλογος για να γίνει κατανοητός ο λόγος που αυτό συμβαίνει.

Θα κλείσουμε τις σκέψεις μας αυτές με τρεις προτάσεις, οι οποίες καταδεικνύουν μια πολύ σημαντική ανάγκη των εφήβων: να έχουν σημεία αναφοράς, ή όπως λένε οι ψυχοθεραπευτές, «εξομολογητές». Η πρώτη έχει να κάνει με την ανάγκη επένδυσης εμπιστοσύνης από την μεριά των γονέων στο σχολείο και στους εκπαιδευτικούς. Μάλλον είναι υπερβολή να ονειρευόμαστε επιστροφή στα παλαιότερα χρόνια, όπου δεν τολμούσαμε να παραπονεθούμε στο σπίτι μας για τους δασκάλους μας, γιατί οι γονείς αυτονόητα ήταν με το μέρος τους. Ωστόσο, η αίσθηση ότι οι εκπαιδευτικοί αγαπούνε τα παιδιά, τα οποία τα βλέπουν επί αρκετές ώρες της εβδομάδας, και έχουν τη διάθεση να κάνουν ό,τι περισσότερο από το χέρι τους για να προοδεύσουν, είναι σημαντικό να υπάρχει μέσα μας. Ας κάνουμε το έργο τους πιο εύκολο. Η δεύτερη πρόταση έχει να κάνει με όσους πιστεύουν στο Θεό. Η προσευχή για τους εφήβους μας είναι πολύ σημαντική υπόθεση, τόσο για μας, διότι μας ανακουφίζει, όταν έχουμε εξαντλήσει κάθε δικό μας μέσο, αλλά και για εκείνα, γιατί δείχνει σ' αυτά μία συνολική θεώρηση της ζωής, η οποία δεν περιορίζεται στα του παρόντος. Ένας γέροντας της Εκκλησίας έλεγε: «μέχρι κάποια ηλικία μίλα για το Θεό στα παιδιά σου. Από κάποια ηλικία και πέρα μίλα στο Θεό για τα παιδιά σου». Η τρίτη έχει να κάνει με την ανάγκη εμείς οι γονείς να

λειτουργήσουμε ως οι «εξομολογητές» των παιδιών μας. Χωρίς υποκρισία και παρουσιάζοντας κακό παράδειγμα. Χωρίς να φοβόμαστε την εφηβεία, αλλά με το να ενθαρρύνουμε την εφευρετικότητα των παιδιών μας, την δημιουργικότητά τους, την δίψα τους για αγάπη και γνησιότητα και την ίδια στιγμή με το να δείχνουμε προς αυτά μία στάση ζωής: ότι είμαστε διαθέσιμοι να τους βοηθήσουμε να βρουν την ισορροπία που χρειάζονται ανάμεσα στον έλεγχο και την ελευθερία.

Πρωτ. Θεμιστοκλή Μουρτζανού

Πηγή: synodoiporia.blogspot.gr